

Nr 350

Av herr **Gustafsson** i Stenkyrka m. fl., om ändrad indelning i skattekraftområden beträffande Gotland.

(Lika lydande med motion nr 284 i Första kammaren)

I årets statsverksproposition bil. 7 socialdepartementet behandlas under VI. Fonden för låneunderstöd punkten 2 frågan om lån till Gotlands läns landsting för utbyggande av Visby lasarett. I anslutning till att landstinget föreslås erhålla ett investeringsanslag även för budgetåret 1966/67 å 1 000 000 kronor, anses tidigare beviljade anslag, grundade på 1957 års riksdagsbeslut och lämnade i form av ränte- och amorteringsfria lån å tillsammans hittills 7 225 000 kronor, från och med år 1967 böra återbetalas med ränta.

För landstinget, som alltid haft och fortfarande har det klart lägsta antalet skattekronor per invånare och därmed också den minsta skattekraften bland landstingen, har detta stöd av staten varit till synnerligen stor och värdefull hjälp i landstingets strävan att kunna ge den gotländska befolkningen en med andra sjukvårdsområden både till standard och kostnad jämförbar lasarettsvård. Det har nog allmänt från gotländskt håll ansetts, att detta ekonomiska stöd vore att beteckna som ett rent bidrag av staten, även om i propositionen i ärendet till 1957 års riksdag, nr 68, departementschefen ansåg lämpligt att frågan om ränta och amortering å lånet upptoges till slutligt avgörande först när byggnadsföretaget slutförts och den verkliga byggnadskostnaden kunde överblickas. Ombyggnaden har blivit fördröjd främst på grund av att verksamheten på lasarettet har måst pågå i full utsträckning under byggnadstiden. Arbetet beräknas fortsätta ännu några år för att dels nu pågående byggnadsetapp skall avslutas och dels de olika kliniker, som har måst arbeta i provisoriska utrymmen, skall inplaceras i sina definitiva lokaler.

Departementschefen motiverar sitt förslag om avveckling av lånegivningen till landstinget med de nya bestämmelserna rörande skatteutjämningsbidrag till bl. a. landstingskommuner vid brist på skattekraft. En sådan lösning av landstingets lånefråga finnes givetvis inget att erinra emot om inte landstingets ekonomiska förhållanden därigenom försämras.

Såsom tidigare har framhållits uppvisar Gotlands läns landsting allttjämt med sina 46,54 kronor per invånare den klart lägsta siffran för skattekraften bland

landstingen. Med en medelskattkraft i landet av 68,63 kronor uppgår landstingets skatteunderlag till endast ca 68 % därav. Landstinget har därför vid de årliga övervägandena i samband med utgifts- och inkomststaterna ställts inför synnerligen bekymmersamma avgöranden i avvägningen mellan strävan att bereda invånarna på Gotland en med andra landsting likvärdig samhällsservice och de ekonomiska möjligheterna härtill. Det kan fastslås, att landstingets stater alltid måst bli synnerligen svaga i jämförelse med andra landstings. Några avsättningar till investeringar har icke kunnat göras utan all byggnadsinvestering har måst ske genom långfristiga lån. Till och med reparationer till relativt små belopp har måst kostnadsfördelas på flera år, liksom också i många fall inventarieanslag. Inför nya löneförhandlingar har en medveten underbalansering måst ske av budgeten för att undvika en allför hög utdebitering, allt i den förhoppningen att det nästkommande årets skatteunderlag skall stiga så att det uppkomna underskottet kan täckas genom slutlig skatt. Ett studium av andra landstings stater ger klart besked om det gotländska landstingets svårigheter.

Det var detta särförhållande som låg till grund för landstingets yttrande över skatteutjämningskommitténs betänkande år 1964 och i vilket yttrande landstinget förmenade, att Gotlands läns landsting, som under alla år haft den lägsta siffran för antalet skattekronor per invånare och därmed också den minsta skattkraften bland rikets landsting, på grund av utredningens uttalande att just skatteunderlaget per invånare är den mest rättvisande och praktiskt användbara graderingsnormen för utformande av ett bidragssystem borde hänföras till de områden, som erhåller den högsta procenten av medelskattkraften i stället för den föreslagna lägsta procentsatsen för landsting. I propositionen nr 43 till 1965 års riksdag föreslogs ingen inplacering av landstinget i ett skattekraftområde med högre bidragsprocent. Departementschefen hänvisade i samband med denna fråga (s. 45) till kommitténs undersökningar, som givit vid handen att redan inplaceringen i skattekraftområde 1 skulle medföra en nedsättning av utdebiteringarna i länet. Vidare åberopades länsstyrelsens yttrande, som enbart berörde förhållandena för primärkommunerna i länet. Det är alldeles uppenbart, att en utbyggnad av landstingets verksamhet till paritet med förhållanden i andra landstingsområden och användande av samma finansieringssätt vid denna utbyggnad skulle ha till följd ett väsentligt ökat utdebiteringsbehov.

Det statliga skatteutjämningsbidrag, som under år 1966 beräknas tillkomma landstinget, har i viss mån inneburit en förbättring. Sålunda beräknas de nya lönerna icke behöva medföra underskott i budgeten. Likaså har ett belopp kunnat avsättas till investeringar, bl. a. för inventariekostnader främst avseende det ombyggda lasarettet. Till sådana kostnader kan landstinget enligt beslut av Kungl. Maj:t icke påräkna tillstånd att uppta amorteringslån.

Om förslaget att landstinget från och med nästkommande år skall börja

återbetala erhållet stöd med ränta bifalles av riksdagen, medför detta nya uppgifter för landstinget. Med föreslagna 1 000 000 kronor för nästa budgetår uppgår den totala skuldsumman till 8 225 000 kronor. Annuiteten torde kunna beräknas till ca 800 000 kronor. Därtill kommer kostnaderna för slutförandet av byggnadsföretaget, som i fortsättningen helt kommer att bekostas av landstinget. Landstinget avser också att bygga ut långtidsvården inom den närmaste framtiden från 194 vårdplatser till ca 400.

Dessutom står landstinget just inför frågan om övertagandet av mentalsjukvården. Det är synnerligen betydelsefulla ekonomiska överväganden som därvid måste göras. För landstinget innebär övertagandet av S:t Olofs sjukhus i Visby, att landstinget skulle få att förvalta en institution i de närmaste av samma storlek och omfattning som lasarettet, vilket nu utgör landstingets största enhet. Det förhandlingsbud, som landstinget erhållit för övertagandet, synes icke tillförsäkra landstinget utlovad full kostnadstäckning, utan torde ett övertagande innebära väsentliga utgiftsökningar för landstinget både i fråga om investeringskostnader och driftkostnader. Vad de sistnämnda angår har några uträkningar ännu icke erhållits från den statliga förhandlingsnämnden, men enligt en på uppgifter från S:t Olofs sjukhus gjord beräkning torde landstingets nettoutgifter för driften av S:t Olofs sjukhus med oförändrade förhållanden under år 1967 kunna uppskattas till minst ca 700 000 kronor. Sjukhuset har nämligen för närvarande 250—260 vårdplatser. Landstinget föreslås erhålla driftbidrag bara till 217 vårdplatser på sjukhuset. All förbättring i drifthanseende kommer att få bekostas av landstinget. När en nödvändig nybyggnad skall ske, erhåller landstinget bidrag med 55 000 kronor per vårdplats plus index. Då byggnadskostnaderna per vårdplats är betydligt högre, uppstår en mellanskillnad att bekostas av landstinget. En överslagsberäkning ger vid handen, att vid en kostnadsnivå av 100 000 kronor per vårdplats och ett nyanläggningsbehov av som föreslagits 169 vårdplatser den årliga lånekostnaden håller sig omkring 800 000 kronor.

De redovisade förhållandena för landstinget synes oss till fullo motivera att Gotlands län, när det gäller tillskott av skatteunderlag till landstingskommunen, hänföres till skattekraftområde med högre bidragsprocent. I avvaktan på den vidare utvecklingen synes bidragsprocenten kunna få utgöra samma som gäller för skattekraftområde 2 eller 110 procent. Därigenom skulle landstinget kunna upprätthålla en verksamhet likvärdig med vad som erbjudes invånarna inom andra landsdelar.

Eftersom Kungl. Maj:t enligt förordningen om skatteutjämningsbidrag äger förordna om avvikelse från indelningen i skattekraftområden, när särskilda skäl därtill föreligger, får vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om en sådan översyn av indelningen i skattekraftområden att Gotlands läns landsting kan erhålla tillägg av skatteunderlag,

beräknat efter samma procenttal som gäller i skattekraftområde 2 eller för närvarande 110 procent av medelskattekraften i landet.

Stockholm den 26 januari 1966

Torsten Gustafsson
i Stenkyrka

Bengt Arweson

Nils Franzén
i Träkumla